מתני' סוכה ישנה בית שמאי פוסלין [א]ובית הלל מכשירין ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה: **גמ'** מ"ט דבית שמאי אמר קרא [1]חג הסוכות שבעת ימים לה' סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת [ב]דאמר רב ששת משום ר"ע *[ג]מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא רבי יהודה בן בתירה אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא מאי טעמייהו דבית שמאי כתיב קרא אחרינא [2]חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לעושין סוכה בחולו של מועד ובית שמאי סבירא להו כרבי אליעזר דאמר [ד]אין עושין סוכה בחולו של מועד ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב [ה]עשאה מן [ו]הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה (אלמא) דבעינן טויה לשמה ה"נ נבעיא סוכה עשויה לשמה שאני התם דאמר קרא [3]גדילים תעשה לך לך לשם חובך הכא נמי חג הסוכות תעשה לך לך לשם חובך ההוא מיבעי ליה [ז]למעוטי גזולה התם נמי מיבעי ליה למעוטי גזולה התם כתיב קרא אחרינא [4]ועשו להם משלהם:

מתני'

מתני' סוכה ישנה. כדמפרש שעשאה קודם לחג שלשים יום ולא פירש שהיא לשם חג: **בית שמאי פוסלין.** דבעו סוכה לשמה וזו סתם נעשית. ואילו תוך שלשים לחג הוה כיון דשואלין בהלכות החג קודם לחג שלשים יום סתם העושה לשם חג הוא עושה אבל קודם שלשים סתמא לאו לחג: **ובית הלל מכשירין.** דלא בעינן סוכה לשם חג: **כשרה.** לבית שמאי איצטריך: **גמ' סוכה לשם חג.** דכתיב סוכות לה' לשם מצות המלך: **על החגיגה.** שלמי חגיגה שם שמים חל עליהם לאוסרן עד לאחר הקטרת אימורין דזכו בהו גבוה כעבד הנוטל פרס: **חג.** חגיגה: **חג הסוכות תעשה.** סוכות תעשה לחג סרס המקרא ודרשהו: **בחולו של מועד.** אם לא עשאה מתחילה: פלוגתא דרבי אליעזר בפרק הישן (לקמן כז:): ופרכינן לבית הלל דלא בעו לשמה נימא גבי ציצית נמי לית להו דרב יהודה אמר רב: **עשאה.** לציצית: **מן הגרדין.** פריי"ש שתולין בסוף הטלית מותר האריגה וגדל שם הציצית מינה ובה: **מן הקוצין.** מוצין שנתקו(ה) בשתי וקושרים אותן ותלויין לראשיהן בבגד לאחר שנארג וקרי להו קוצין על שם שבולטין כקוצים: **מן הנימין.** כגון טלית שתפרוה או שעשו בה אימרא במחט וראשי חוטי התפירה תלויין בה ומהן גדלו הציצית: **פסולה.** הואיל ותלויין ועומדים כל אלה בבגד ולא נתלו בה לשם ציצית לאו עשיה לשמה היא: **מן הסיסין.** פקעיות כדוריות של חוט לומשיי"ש: **כשרה.** הואיל וכשנתלו בבגד לשם ציצית נתלו עשיה לשמה היא דטויה לשמה לא בעינן שאין טויה מן העשיה: **כי אמריתה קמיה דשמואל.** רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו כך אמר לי רב וכשהרצאתי דברים לפני שמואל נחלק עליו. מ"מ תרוייהו עשיה לשמה בעו: **אלמא לא גרסינן.** אלא ה"ג **אף מן הסיסין פסולה דבעינן טויה לשמה** דמאן דגרס אלמא משמע דהאי דמותיב קאמר לה ואם כן לא מותיב אלא מדשמואל ולאו מילתא היא דרב נמי עשיה לשמה בעי: **למעוטי גזולה.** דבעינן תעשה לך משלך:

סוכה ישנה בית הלל מכשירין. בירושלמי תני צריך לחדש בה דבר חבריא אמרין טפח רבי יוסי אמר כל שהוא ומאן דאמר כל שהוא ובלבד שתהא על פני כולה ובתר הכי איתא התם מלה ישנה פלוגתא דבית שמאי וב"ה א"ר דברי הכל הוא מכיון שלא עשאה לשם פסח דבר ברי הוא שלא דקדק בה: **ואם** עשאה לשם חג וכו'. אפילו לבית הלל נפקא מינה שאין צריך לחדש בה דבר ואפילו לא נפקא מינה אלא לב"ש יש לו לתנא לפרש במה נחלקו ולא שייך לאקשויי טעמא דב"ש אתא לאשמועינן אלא היכא דפליגי תנאי אליבא דב"ש ולא נפקא מינה מידי בפלוגתא אליבא דבית הלל כי ההיא דרבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה.) ובפרק ארבעה אחין (יבמות דף כח. ושם) (א) קשיא ובפ' קמא דביצה (דף ז:) וכולן פירשנו במקומם: **מנין** לעצי סוכה שאסורים כל שבעה. משמע דאסירי מדאורייתא ודרשה גמורה היא מדפריך והא קרא להכי הוא דאתא ותימה דבפרק כירה (שבת דף מה.) משמע שהוא מדרבנן דמייתי התם ראיה דרבי שמעון אית ליה גבי נר מתוך שהוקצה למצותו הוקצה לאיסורו מהא דתניא דאין נוטלין עצים מן הסוכה בי"ט ור' שמעון מתיר ושוין בסוכת החג בחג שהיא אסורה ובפ' המביא כדי יין (ביצה דף ל: ושם) מייתי דרשה דהכא ואפילו הכי משמע התם בסוף שמעתין דלא אסירא אלא מטעם מוקצה דקאמרינן עצי סוכה דמיילא קדושה (ב) איתקצאי לשבעה וי"ל דהאי דאסור מדאורייתא היינו בעודה קיימת אסור ליטול ממנה עצים אבל משנפלה דבטלה מצותה לא אסירא אלא מדרבנן והא דפריך בביצה (שם) [ז]וכי מהני ביה תנאה היינו משום דכיון דלא מהני ביה תנאי בעודה קיימת כשנפלה נמי לא יועיל דמיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לשבעה ומשני דקיפא אתאי לסוכה דעלמא והדר פריך מנויי סוכה דמהני ביה תנאה ומשני כאומר איני בודל מהם כל בין השמשות דלא הוקצו למצותו ולא דמו לעצים שהם עיקר המצוה ועל כרחך בודל מהם ויש בהם סתירת אהל ואע"ג דמעיקרא ידע האי טעמא אורחא דהש"ס לפרש דבריו דרך קושיא ותירוץ ור"ת מפרש דעצים של כדי הכשר סוכה חיילא קדושה עלייהו ואסירי מדאורייתא אבל היותר מכדי הכשר לא מיתסרי אלא מדרבנן והא דפריך נמי [ז]וכי מהני ביה תנאה משום דמסתמא כי היכי דלא מהני תנאה במאי דאסירי מדאורייתא הוא הדין דלא מהני במאי דאסיר מדרבנן ולא מפליג נמי תנא בין צריך לסוכה בין לא צריך והא דבילה קשיא מפרק במה מדליקין (שבת דף כב. ושם) דמשמע דנויי סוכה אסורין משום בזוי מצוה ולא משום מוקצה ובמקומה פירשנוה: **מה** חגיגה לה' אף סוכה לה'. קסבר רבי יהודה בן בתירא דאי לאו משום חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא** מיבעי ליה למעוטי גזולה. תימה תיפוק ליה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה דמהאי טעמא פסלינן [ח]אתרוג הגזול ביום טוב שני לקמן בריש לולב הגזול (ד' כט:) וכההיא שמעתא גופא קשיא דקאמר בשלמא בי"ט ראשון בעינן לכם משלכם אלא בי"ט שני אמאי ומשני משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה והשתא אם כן ל"ל לכם משלכם ומיהו התם איכא לשנויי דאיצטריך למעוטי שאול אבל גבי סוכה ליכא לשנויי הכי לרבנן דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כז:) דאדם יוצא ידי חובתו בסוכה של חבירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוין לישב בסוכה אחת וי"ל דטעמא דמצוה הבאה בעבירה לאו דאורייתא אלא מדרבנן ומיהו קשה מפרק הניזקין (גיטין ד' נה. ושם) גבי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים (ג) דאמר עולא בגמרא בין לא נודעה אינה מכפרת מאי טעמא דיאוש כדי לא קני ושמעינן ליה לעולא דיאוש כדי קני גבי עורות של בעל הבית וגנב וגזלן (ב"ק ד' קיד.) ואומר ר"ת דטעמא דעולא בגיטין משום מצוה הבאה בעבירה אלמא דאורייתא היא ומיהו בלאו הכי לא יתכן דהא בהדיא קאמר עולא משום דיאוש לא קני ועוד דבפרק מרובה (שם ד' סז:) דריש רבא בהדיא דיאוש לא קני מדכתיב קרבנו ולא הגזול אלא נראה דההוא דהגזול בתרא לאו יאוש כדי הוא דאיכא יאוש ושינוי השם כדקאמר התם במרובה (שם סו:) דמעיקרא קרי ליה משכא והשתא קרי ליה אברזא ואע"ג דגבי קרבן נמי איכא שינוי השם כדאמר התם (דף סו:) דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרבנו כיון דקודם הקדש לאו שלו הוא ואף על גב דמל עליו הקדש מחמת שינוי השם דלאי השתא לא חזי להקרבה דבעינן קרבנו בשעה שמקדיש:

הא

נו א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה ט טוש"ע א"ח סי' תרלו סעיף א:

נז ב מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלח סעיף א:

נח ג מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יא סעיף ב:

לעזי רש"י

פירנזי"ש. ציצות (חוטים היוצאים מן האריגה בסוף הבגד).

לומשיי"ש (לומישיל"ש). פקעות (של חוט).

רבינו חננאל

פיסקא סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. מתני' בשלא עשאוה לשם סוכה של מצוה. לפיכך גרסינן בירושלמי תני צריך לחדש בה דבר, חברייא אמרי טפח ר' יוסי אומר כל שהו. מאי טעמייהו דבית שמאי דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, סוכה העשויה לשם חג בעינן, ובית הלל האי קרא מיבעי להו לעושה סוכה כל שבעה ואפילו בחולו של מועד. ואסיקנא (לב"ה) [לר"י] עצי סוכה אסורין כל שבעה ושם שמים חל על הסוכה. ואקשינן ובית הלל לית להו הא דרב יהודה, דאמר עשאה לציצית מן הצמר שנסבך בקוצים ומורט, או מן החוטים של גרדי, או מן הנימין פסולה. מן הסיסין, פיר' הן פקעיות כשרה. כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הפקעיות נמי פסולה, דבעינן טויה לשמה. ובסוכה אמאי לא בעו בית הלל לשמה. ושנינן שאני התם דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובה, לכך בעינן עשייה שהיא הטויה, לשם גדילים, למעוטי מי שלא נטוה לשם גדילים. ועשו להם ציצית, דייקינן האי דכתיב להם משלהם למעוטי גזול, אבל גבי סוכה דליכא קרא אחרינא למעוטי גזולה, ודרשינן חג הסוכות תעשה לך למעוטי גזולה, אבל עשייה לשמה לא בעינן לדברי בית הלל, וקיימא לן בהא כשמואל דבעינן טויה לשמה.

א) ביצה ל:, ב) [לקמן ט:], ג) מנחות מב:, ד) [לקמן ט:], ה) [ערוך: שנתקו], ו) [צ"ל ומין], ז) [צ"ל אגב].

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליי: ויקרא כג לד
2. חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: דברים טז יג
3. גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה: דברים כב יב
4. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת: במדבר טו לח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואם עשאה וכו' ובפרק ארבעה אחין וכו' קשיא ובפ"ק כצ"ל ותיבת קשיא נמחק: (ב) ד"ה מנין וכו' דמיילא קדושה עלייהו איתקצאי: (ג) ד"ה ההוא וכו' שלא נודעה לרבים מכפרת כו' דאמר עולא:

גליון הש"ס

גמ' מנין לעצי סוכה. ע' לקמן דף לו ע"ב תוס' ד"ה אסור להריח:

מוסף רש"י

כך חל שם שמים על הסוכה. על עצי הסוכה, לאסור הנאה כל שבעה (ביצה ל:). שבעת ימים לה'. משמע כל שבעה לה' הוא הקדש (ביצה ל:). אין עושין סוכה בחולו של מועד. מי שלא ישב בסוכה י"ט הראשון (לקמן כז:). עשאה. לציצית. מן הקוצין. הנקצצים היינו מוצין התלויין בסוף היריעה שקורין פרוקי"ש וקוצצים אותם מן הבגד, ל"א להכי קרי להו קוצין, שיוצאין מן הבגד כקוצין (מנחות מב.). ומן הנימין. היינו אותן שיוצאין מן הבגד בתפירה (שם). מן הגרדין. פריי"ש (שם). פסולה. כל מן שמחוברין לבגד דבעינן עשייה לשמה, והאי תלוי ועומד הוא (שם).